Spirit of Bosnia / Duh Bosne
An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

Tradicionalna bosanska pjesma Sevdalinka kao estetski, glazbeni i filološki fenomen

Rašid Durić

I

Izraz "sevdalinka" potječe od riječi "sevdah", arapskog izraza za ljubav, želje za ljubavlju i ekstaze strasti. Turci su ovu riječ preuzeli od Arapa, a bosanski muslimani su zatim dodali "H" arapskom izrazu "säwda" – crna žuč: jedna od četiri tjelesne tečnosti za koju se vjeruje da određuje melankolično stanje.

Srce sevdalinke je osjećaj ljubavi. Ova središnja tema istražuje se u svim njenim nijansama: tiha nježnost, žudnja, želja, melankolija i čežnja; sreća, veselje, humor, lutanje, uzbuđenje, patnja i strast, i prije svega vrstaveselja, i bolne ljubavi koja nadahnjuje najplemenitije emocije i moralno ponašanje. Stidljivost i pristojnost djevojaka, na primjer, prenosi se u sevdalinku, njihovim crvenjenjem.

Napisano je nekoliko eseja o tradicionalnoj bosanskoj pjesmi sevdalinci kao glazbenoj, filološkoj, estetskoj i psihološkoj pojavi. Osim toga, neke su knjige objavljene posljednjih godina, ali nitko nije uspio pokriti ovu temu u cijelosti. Da bismo osigurali kritičku analizu sevdalinke u akademskom smislu, moramo uzeti kao početnu točku estetski i umjetnički sastav ove tradicionalne južnoslavenske pjesme u kontekstu njenog filološkog i glazbenog žanra. Za opće akademsko predstavljanje, preduvjet je kolektivni istraživački rad psihologa, etnologa i estetika. Stoljećima južnoslavenski narodi pod utjecajem su ovog rubnog glazbenog filološkog žanra usmene književnosti; Nadalje je inspirirala djela brojnih europskih slavista i etnologa od renomiranog češkog Ludwiga Kube na prijelazu dvadesetog stoljeća do suvremenog njemačkog slaviste Wolfganga Eschkera. (pogledaj "Odabir iz literature" na kraju ovog članka).

Utjecaj ove glazbe, naravno, imao je važnu ulogu u bosansko-hercegovačkom književnom svijetu koji je u međuratnom razdoblju zapažen u djelima Safet-bega Bašagića, Osmana Đikića, Alekse Šantića, Hamze Humo, Ahmeda Muradbegovića, Dželaludina Kurta, Rasima Filipovića, Alije Bejtića, Hamida Dizdara, a kasnije i suvremenih balkanskih učenjaka i muzikologa kao što su Kuhač Franjo, Stevan Mokranjac, Vlado Milošević, Miodrag Vasiljević, Cvjetko i Dunja Rihtman, Kučukalić Zijo, Muhsin Rizvić, Munib Maglajlić, Rašid Durić, Muhamed Žero , da spomenemo nekoliko.

Veliko umjetničko djelo teško je definirati znanstvenim terminima. To se posebno odnosi na sevdalinku, koja je, po mišljenju mnogih slavista, jedna od najcjenjenijih lirskih kreacija u europskoj usmenoj narodnoj poeziji. Zbog toga su bosansko-hercegovački muslimani kao kreatori i oblikovatelji sevdalinke veoma ponosni na ovu pjesmu jer nisu samo obogatili europsku kulturu već i pridonijeli intelektualnom blagu čovječanstva. Izraz sevdalinka danas podsjeća na povezanost glazbe s melodijskim pjevanjem. To je bio razlog za zanemarivanje filoloških, etnoloških i moralnih aspekata u svim analizama do danas. Sva prethodna istraživanja sevdalinke uključivala su barem djelomično istodobnu auralnu i filološku istragu, koja je omogućila barem zahvalnost, ako ne i potpuno razumijevanje čarolije ovog rubnog žanra narodne umjetnosti.

Prije jednog stoljeća sevdalinka nije bila samo narodna tradicija. Sve to vrijeme ljudi su živjeli u pjesničkoj tradiciji dok je pjesma živjela u njima. Danas sevdalinka priziva slike, poluosjećene mirise i senzualnost prošlog egzotičnog svijeta, bivšeg bosanskog života utemeljenog na estetskim i moralnim vrijednostima još starije tradicije. Vraćanje ovoj tradiciji ne ukazuje na idealizaciju, nego ukazuje na sofisticiranu i obrazloženu odluku da se vrati vrijednostima koje dokazano pružaju ispunjenje i sklad u svakodnevnom životu.

Altruizam i samo-žrtva za dobrobit i sreću drugih su teme koje se često susreću u sevdalinci. Sevdalinka je zapravo veličanje ljubavi. Sa predominantnom erotikom ispod površine koja je eminentna u bosansko-hercegovačkom duhu, sevdalinka je postojala pet stotina godina u južnoslavenskim područjima. Dugovječnost ove pjesme do danas i njena buduća izdržljivost rezultat su bezvremenske kvalitete glazbe i ispunjenja čovjeka radošću, užitkom i onim prolaznim trenucima sreće. Sevdalinka nas ispunjava radošću, intenzitetom i punoćom života, liječi i jača naše krhke duše protiv okrutnih stvarnosti života; okuplja naše raspršeno biće i drži ga na okupu. O sevdalinci i sevdahu se ne može pisati koristeći određene pojmove: nemoguće je definirati fenomen kao što je nemoguće dva puta na isti način doživjeti ili svirati istu melodiju. Emotivan, ali ipak precizan citat već pomenutog njemačkog slaviste Gerharda Gesemana, koji je bio duboko dirnut sevdalinkom, je najtačniji:“Najljepše i najnježnije djelo tradicije narodne glazbe i lirske poezije.” [1]

II

U užem smislu, sevdalinka je tradicija narodne poezije u glazbi i književnosti s ljubavlju kao fokusom. Ljubav između mladog momka i djevojke je izvor većine sevdalinki, ali ni u kojem slučaju to nije jedini izvor. Kulturni ambijent i lokalni opis, subjektivno i objektivno uzdižu sevdalinku daleko iznad emocija ljubavi i čine ju slavljem urbanog, materijalnog i duhovnog života modernog bosanskohercegovačkog naroda. Sevdalinka odražava urbani život bosanskohercegovačkog naroda već oko pet stotina godina: bosanske stanove, male ulice, tržnice, fontane, vrtove, dvorišta, bazare i mnoge kafane.

Bogatstvo tonaliteta i melodičan zvuk sevdalinke sustavno je istraživao etnolog i muzikolog Ludwig Kuba, prema kojemu sevdalinka ima tri ljestvice, više nego što je uobičajeno u europskoj narodnoj glazbi. Druga obilježja ove glazbe jesu primjena melizmatičnih prelaza u pjevanju, upotreba pretežno manjih skala, drevno ukrašavanje

melodije i rijetka praksa solemniranja – imenovanje nota ljestvice slogovima umjesto slovima, npr. do-re-mi. Zajedno s vrlo orijentalnom instrumentacijom (npr. “saz”, “diple”, “tamburica”) doživljavamo isto tako orijentalni zvuk.

To treba promatrati i razmotriti u smislu vjerske i glazbene tradicije islama u kontekstu Bosne: “ezan”, poziv na “namaz” – molitvu. Vjerske pjesme bosanskih muslimana, “ilahije” i “kaside”, koje su se održavale u okruženju religije i obitelji, pridonijele su glazbenom obliku sevdalinke. Međutim, važno je navesti da ovo nije orijentalno, već bosansko djelo, unatoč podrijetlu izraza “sevdalinka”. Sevdalinka je često u ritmu 2/2, živahnog i umjerenog ritma i često sinkopiranog 4/4 ritma , pokazujući neodoljiv i melankoličan kvalitet muzike.Dobro poznate sevdalinke “Moj dilbere, kud se šećeš” i “Kad ja pođoh na Bendbašu” su veoma dobar primjer gore pomenutih karakteristika. Slušatelj ne može odoljeti i uvučen je u magiju sevdalinke i u svijet vlastite mašte ,on je izolovan daleko od briga svakodnevnog života i prebačen u razmišljanje o svojim snovima i željama.

Sevdalinka jasno i živahno prikazuje cjelokupnu životnu duhovnu tradiciju i način života bosanskih ljudi. Vrtovi s fontanama i “agonija cvijeća” u njima, bosanske kuće s njihovim “selamlucima”, buđenje i postupni razvoj ljubavi, “ašik-pendžeri”, vrsta prozora posebno izgrađenih za ljubavne razgovore – formirali su okruženje u kojem je sevdalinka sredstvo za izjavljivanje ljubavi kroz stoljeća. Istodobno prikazuje živopisnu i umjetničku sliku društvenog života bosansko-hercegovačkih muslimana od prve polovice šesnaestog stoljeća do današnjih dana. Nadalje, sevdalinke opisuju kamene mostove, bijele džamije s vitkim minaretama diljem Bosne; gradska blaga bosanskohercegovačkih gradova: Sarajeva, Banjaluke, Mostara, Trebinja, Travnika, Tuzle, čarobne ljepote djevojaka Travnika, Livna i Prijedora, kao i veličanstvenih rijeka Vrbasa, Bosne, Neretve, Bune, Mošćanice … Teško da postoji sevdalinka čiji se izvor ne temelji na dešavanjima u stvarnom životu. Ovo je značajna razlika između sevdalinke i drugih tipova europske narodne poezije. Sevdalinka ne pjeva o ženi, čarobnoj ili plemenitoj gospođi na apstraktan način kao što su učinili patricijci i trubaduri. Pjevač sevdalinke žudi za zagrljajem onoga što je predmet njegove želje i kome pripada cijela njegova duša.

III

Postupni proces utjecaja orijentalne islamske civilizacije na srednjovjekovnu bosansku kulturu (u kojemu je stvorena sevdalinka) trajao je od druge polovice petnaestog stoljeća do početka dvadesetog stoljeća. Na početku šesnaestog stoljeća na području Bosne uspostavljene su desetine urbanih naselja sa svim materijalnim aspektima urbane civilizacije, i to su bili izvor i inspiracija za glazbu i tekstove sevdalinke: “mahale” – gradske četvrti s kamenim ulicama – ” kaldrmli sokaci “, bijele kuće, gradske kuće ” na četiri vode ” s potkrovljima ,” mušepcima “i” kapidžicima “- balkonima koji strše na ulicu, kuće s puno prozora,” hamami “- kupatila , “Caravanseraies”, “tekije” – samostani na izoliranim terenima, “ćuprije” – mostovi preko rijeke i tako dalje.

Materijalna pozadina islamske civilizacije u Bosni i Hercegovini, odakle je sevdalinka preuzela svoje motive, postojala je preko 450 godina turske vladavine i nastavlja to činiti. Međutim, materijalni i intelektualni ambijent i tradicija koji su oblikovali

sevdalinku počinju opadati od austrougarske okupacije Bosne 1878. godine. Kako su manifestacije islamske civilizacije blijedjele, tako je i blijedjela materijalna, društvena i moralna struktura života koja je prethodno osiguravala očuvanje i nastavak sevdalinke.

Površni pogled na sevdalinku i filološku i tekstualnu strukturu sevdalinke dovoljan je za prepoznavanje utjecaja bogate islamske kulture i brojnih posuđenica iz tri orijentalna jezika, a to su arapski, turski i perzijski. Sevdalinka je bogata balkanskim orijentalizmima. Zbog toga je moguće samo potpuno uroniti u ovaj prekrasan intelektualni i duhovni svijet kroz jasno razumijevanje dubokih mentalnih i emocionalnih zahtjeva koji se stavljaju ispred slušatelja.

Sevdalinka prikazuje sve aspekte intelektualne tradicije u životu bosanskog naroda: vrtovi s cvijećem, bijele kuće s balkonom, druge sa dvorištem za "ašikovanje" – udvaranje, postupno osvajanje ljubavi i od posebne važnosti ašik- pendžer – prozor namijenjen za ljubavni razgovor. Iz tih tekstova možemo dobiti točnu sliku bosanskog života u to vrijeme. Sevdalinka je također opisala i poseban tip lova sa hrtovima i sokolovima koji je prakticiralo bosansko plemstvo u bosanskim šumama i planinama. (npr. sevdalinka "Lov lovio Muhareme oko luga zelenoga, pusti hrte u ravnine, a sokole pod oblake" i sevdalinka "Sabah uči, ja se u lov spremam").

Ova vrsta lova prakticirala se u feudalnoj Europi i sačuvana je od strane bosanskih muslimana sve do dvadesetog stoljeća. Zbog nedostatka pouzdanih dokumenata, pretpostavlja se da je sevdalinka, za one koji u potpunosti razumiju,autentičan opis stvarnog života i tradicija društvenog života u Bosni u vrijeme turske vladavine. Vraćajući se putem sevdalinke možemo otkriti mjesta i ljude i tako ih ponovo oživljavamo; ljude i mjesta koje sevdalinka čini besmrtnim zbog njihove duboke ljubavi i vječnih kvaliteta. Iako sevdalinka potječe iz najdubljih želja duše, ona također predstavlja blistavi, kreativni i intelektualni podvig čovječanstva.

Sevdalinka je nastala u doba kada je orijentalna kultura islama prodrla u sve aspekte života u Bosni i Hercegovini, posebice onog slavenskog stanovništva u Bosni koje je prihvatilo islam kao modus vivendi i kao modus procedendi. Sevdalinke Bosne i Hercegovine nisu ostale blago isključivo muslimanskog naroda; svi Bosanci se "rađaju" sa sevdalinkom, odrastaju sa njom i oduševljavaju se njome. Tijekom stoljeća je stekla intelektualnu vrijednost i poštovanje ne samo u Bosni, nego i na Balkanu i u svim zemljama južne Europe. Zbog univerzalnosti svojih emocija i privlačnosti "proputovala je" od Bosne do svjetskih riznica gdje je doista postigla visoku razinu poštovanja zbog svoje umjetničke vrijednosti. U posljednjih 150 godina bosansku usmenu poeziju i sevdalinku su prevodili na mnoge jezike vodeći pjesnici, osobito tijekom Romantizma.

IV

Sevdalinke se obično pjevaju uz pratnju glazbenog instrumenta zvanog "saz", neobičnog instrumenta perzijskog podrijetla koji je prilagođen bosanskom ukusu, jeziku i karakteru. Svaka izvedba sevdalinke može se smatrati otkrićem i otkrivenjem sebe. Očekuje se od izvođača da ograniči svoj glas na razinu najbližeg i najintimnijeg okruženja. Sevdalinka nije pjesma za mase, već za najuža društvena okruženja, osobito same obitelji. Tumačenje izvorne sevdalinke uvijek je duboki i intimni proces ponovne

procjene emocija u njihovoj složenosti i ponovnog ispitivanja života i njegovog značenja. Umjetnost usklađivanja misli i emocija izvođača sa mislima i emocijama slušatelja sevdalinke je uvijek delikatna i teško ju je postići, a rijetko je potpuno uspješna.

(Ovo su najbolji pjevači i interpretatori sevdalinke ovdašnjeg vremena: Dr. Hašim Muharemović, Dr. Himzo Polovina, Emina Zečaj, Zehra Deović, Safet Isović, Nedžad Salković, Zaim Imamović, Nada Mamula, Zekerijah Đezić, Muhamed Mešanović – Hamić, Hanka Paldum, Mostar Sevdah Reunion, ansambl Prijatelji.) Poznati njemački stručnjak za balkansku usmenu folklornu liriku, Gerhard Gesemann, definirao je sevdalinku ovako:

> Iako je nekim znanstvenicima poznata po turskom nazivu, ne može se smatrati da pripada Turcima; Čak i sami Turci smatraju da je sevdalinka stranog podrijetla. Sevdalinka potječe iz turskog izraza "sevda", a onda je dodan još jedan turski pojam "dert". Obje riječi mogu biti turske riječi, ali ovaj izraz naseljen je bosanskom dušom: u toj riječi bosanska duša cvjeta. [2]

Sevdalinka je umjetnički oblik u kojem se susreću strast i razum, hedonizam i gnosticizam. Pjesma je dar Bosanaca i njihove zemlje Bosne i Hercegovine svijetu na čuvanje:"Sretan je čovjek koji može iskusiti bogatstvo i melodičan zvuk sevdalinke, jedne od najcjenjenijih i najdramatičnijih ljubavnih tekstova na svijetu". Tako je Skender Kulenović, jedan od vodećih suvremenih pjesnika na bosanskom jeziku, opisao sevdalinku. [3]

Sevdalinka je pjesma o želji za ljubavlju i o neispunjenoj ljubavi. Razine značenja sadržane u sevdalinki su znatne. Njeni kreatori, interpretatori i pjevači uranjaju u sretniji, senzualniji svijet. Sevdalinku karakterizira dijapazon, bogat književnom, filozofskom i jednom čitavom estetskom literarnom inspiracijom. Njena dubina pojmova i emocionalni sadržaj su važne dimenzije koje ju razlikuju od druge ljubavne poezije i srodnih žanrova. Stoga je nužno analizirati sevdalinku ne samo u glazbenom, etnografskom, etnološkom, filološkom kontekstu već se i usredotočiti na njeno stvaralačko podrijetlo.

Sada se usredotočimo na manje poznatu sevdalinku "Ćemalušo, mali Carigradu" koja pjeva o Sarajlijama iz prošlosti. Ona stvara prelijepu sliku gradova (šeher Sarajevo), materijalne civilizacije u doba turske vladavine i vizije ugodnog opuštenog muslimanskog života na izvornom bosanskom tlu koji je više cijenjen od života u Carigradu:

> Ćemalušo, mali Carigradu,
> u tebi su cari i veziri!
> Car vezira kroz biser doziva,
> vezir mu se kroz zlato odziva:
> „Moj veziru, što mi doći nećeš?"

> „Padišahu, kako ću ti doći?
> Kad ne mogu kroz sokake proći,
> od ćošaka i od mušebaka!
> Od momaka i od djevojaka:
> Od šargije Porčina Avdije,
> a od šiše Hadžajlića Muše
> i od pera Hrgine Šerife
> od ljepote Fejzagine Šide. [4]

Literary references about Sevdalinka and a selection of DVD and CD Sevdalinka recordings

Antologija sevdalinki. 2 DVD. CD I-VIII. Muzička proizvodnja RTV Sarajevo. Prir. Tamara Karaca Beljak Sarajevo 1998.

Bajtal Esad, *Sevdalinka alhemija duše*. Sarajevo 2012.

Balić Smail: Das unbekannte Bosnien. Köln, Weimar, Wien 1997. Ebenda: *Islamic Studies.* Islamic Research Institute, International Islamic University Islamabad, 36: 2, 3, 1997.

Bašić Husein, *Narodne lirske pjesme iz Sandžaka*. Pljevlja 1988.

Behar, časopis za kulturu i društvena pitanja, XX, 103. Zagreb, 2012. (Ein Sammelband von 14 Studien über das Lied Sevdalinka).

Bejtić Alija, *Prilozi proučavanju naših narodnih pjesama.* In: *Bilten Instituta za proučavanje folklora*. 2, 1953, 387-405; 3, 1955; Sarajevo 1953, 1955. Ebenda, *Spomenici osmanlijske arhitekture u Bosni i Hercegovini.* In: (Zeitschrift): *Prilozi za orjentalnu filologiju*, 3 – 4, 1952-1953.

Dizdar Hamid, *Sevdalinke*. Sarajevo 1944; Ebenda: *Ljubavne narodne pjesme iz Bosne iHercegovine.* Sarajevo 1953.

Doajen bosanskohercegovačke sevdalinke Himzo Polovina. CD I-IV. Prir. Tamara Karača Beljak. Muzička proizvodnja RTV Bosne i Hercegovine. Sarajevo 2004. D0083

Durić Rašid, *Trajna tradicija*. Wuppertal 2000.

Eschker Wolfgang, *Untersuchungen zur Improvisation und Tradierung der Sevdalinkaanhand der sprachlichen Figuren.* München 1971. (Slavistische Beiträge 53, 1971)

Gesemann, Gerhard: *Prolegomena povodom gramofonskog snimanja bosanske narodne poezije*. In: (časopis): *Prilozi proučavanju narodne poezije,* Knj. IV, Svezak I-II, Beograd 1936, S. 222-240; Ibid.,: *O bosanskim sevdalinkama.* In: (Zeitschrift) *Prosveta,* (Kalendar), Godina XXI, Broj 10-12, S. 682 – 687, Sarajevo 1937.

Gunić Vehid, *Meraklije I, II*. Tuzla 1994; Ebenda: *Sevdalinke o gradovima*. Bihać 1997; Ebenda, *Notografija sevdalinki*. Sarajevo, 2012.

Hangi Antun, *Die Muslime in Bosnien und Herzegowina. Ihre Lebensweise, Sitten und Gebräuche*. Autorisierte Übersetzung von Herman Tausk. Sarajevo 1907.

Humo Hamza, *Muslimani Bosne i Hercegovine posmatrani kroz sevdalinku*. In: Isaković, Alija (Prir.), *Antologija bošnjačkog eseja XX vijeka*. Sarajevo 1996, 45 – 50.

Imamović Damir, *Sevdalinka*. Zenica 2012.

Jusufović Šahbaz, *1001 sevdalinka i pjesma za sva vremena* (Notografija sevdalinki). Tuzla 2016.

Karača Tamara, *Sevdalinka: melopoetski oblik bosanskohercegovacke sredine,* Muzička akdemija Sarajevo, Sarajevo 2006. (Magisterski rad).

Kuba Ludvig, *Pjesme i napjevi iz Bosne i Hercegovine*. Edicija Kulturno nasljeđe Bosne i Hercegovine. Prir. Cvjetko Rihtman. Sarajevo 1984. Ebenda: *Jugoslawische Lieder*. Heft VI Bosnisch-herzegowinische. Prag 1927.

Kučukalić Zija, *The Development ofMusical Culture in Bosnia and Hercegovina*. Sarajevo 1967. Ebenda: *Die Tonkunst Bosniens und Hercegovina in Vergangenheit und Gegenwart*. In (Zeitschrift) Z v u k 1967, Nr. 77-78.

Kuhač Franjo, *Das türkische Element in der Volksmusik der Kroaten, Serben und Bulgaren*. Wien 1898.

Kurt Dželaludin, *Hrvatske narodne pjesme muslimanske*. Mostar 1902.

Latić Džemaludin, *Zaim Imamović mujezin sevdalinke*. In: (novine) *Preporod,* broj 3, 1013, strana 48-49, Sarajevo 1.02. 2014.

Lockwood, R. Yvone, *Text and context Folksong in a Bosnian village*. 1996.

Maglajlić Munib, *101 sevdalinka*. Mostar 1978; Ebenda: *Od zbiljedo pjesme*. Banjaluka 1983.

Marijić Branimir, V*olksmusik in Bosnien und der Herzegowina*, Wien 1936. Ebenda: *Pentatonika u bosanskohercegovačkoj pučkoj muzici*. Zagreb 1938.

Milošević Vlado, *Bosanske narodne pjesme*. Knjiga I – IV. Muzej Bosanske krajine, Banjaluka, 1954-1964; Ebenda: *Sevdalinka*. Muzej Bosanske krajine Banjaluka. Banjaluka 1964.

Orahovac Sait, *Sevdalinke, balade i romanse Bosne i Hercegovin*e. Sarajevo 1968; Ebenda: *Biserna ogrlica*. Banjaluka 1990.

Nosić Milan, *Rječnik posudjenica iz turskog jezika*. Rijeka 2005.

Oransay Gültekim, *Die melodische Linie und der Begriff Makam der türkischen*

undtürkmenischen Kunstmusik vom 15. bis zum 19. Jahrhundert. Ankara 1966.

Petrović Ankica, Levin Ted, *Bosnia. Echoes from an endangered world.* CD mit Beiheft in Englisch. Smithonian Folkways, SF 40407 1993.

Peukert Herbert, *Serbokroatische und makedonische Volkslyrik.Gestaltungsuntersuchungen*. Berlin 1961.

Pobrić Omer, *99 sevdalinka i pokoja pjesma*. Muzički atelje Omega, Visoko 1992.; Ebenda: *Banjalučki sevdah u vremenu*. Institut sevdaha, Visoko 2004.

Rizvić Muhsin, *O lirsko-psihološkoj strukturi sevdalinke*. In: Rizvić M., *Panorama bošnjačkeknjiževnosti.* Sarajevo 1994, 121-136. .

Serbo-Croatian Songs by Bela Bartok and Albert Bates Lord. New York 1951.

Six Carlo von, *Bosnische Musik.* In (Zeitschrift) *Wissenschaftliche Mitteilungen aus Bosnienund Herzegowina*. Wien 1893.

Škaljić Abdulah, *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku,* Sarajevo, 1989.

Tondokumente zur Volksmusik in Österreich. Vol 5. Bosnische Musik. Institut für Volksmusikforschung. Hrsg. Rudolf Pietsch. Wien 1996.

Za dušu i sjećanje. DVD: Safet Isović, Zuko Džumhur, Ibrahim Krzović, Josip Pejaković. RTV Sarajevo 1988.

Žero Muhamed, *Sevdah Bošnjaka. 430 sevdalinki sa notnim zapisima*. Drugo izdanje. Sarajevo 1995.

www.sevdalinke.blogspot.com;www.artkucasevdaha.ba;www.bosnjackiinstitut.com;youtube.com

Poetic Lyrics of Selected Sevdalinka

1. **Emina: The Text of of writter Aleksa Šantić, composer of melody of song unknown –**

Sinoć kad se vraćah iz topla hamama,

prođoh pokraj bašče staroga imama.

Kad tamo u bašči, u hladu jasmina,

s ibrikom u ruci, stajaše Emina.

Ja joj nazvah selam, jest tako mi dina,

ne htje ni da čuje lijepa Emina.

Već u sebren ibrik zahvatila vode,

pa niz bašču đule zaljevati ode.

S grana vjetar duhnu, pa niz pleći puste,

rasplete joj njene pletenice guste.

Zamirisa kosa ko’ zumbuli plavi,

a meni se krenu bururet u glavi!

Za mal’ ne posrnu mojega mi dina,

al’ meni ne dođe lijepa Emina.

Samo me je jednom pogledala mrko,

al ne haje, alčak, što za njome crko’

Po bašči se šeće, a plećima kreće,

ni hodžin mi zapis moći pomoć neće.

Ja kakva je, pusta, moga mi imana,

stid je ne bi bilo da je kod sultana!

Umro stari pjesnik, umrla Emina,

ostala je pusta bašča od jasmina.

Salomljen je ibrik, uvelo je cvijeće,

pjesma o Emini nikad umrijet neće!

2. **Azra – Kraj tanana šadrvana The text *„Azra“* of German writter Heinrich Heine; translate of writter Aleksa Šantić, melody of songs composer unknown**

Kraj tanana šadrvana,

Gdje žubori voda živa,

Svakog dana šetala se

Sultanova kćerka mila.

Svakog dana jedno ropče,

stajalo kraj šadrvana.

Kako vrijeme prolazilo,

ropče bljeđe, bljeđe bilo.

Jednog dana pitala ga

sultanova kcerka draga:

„Kazuj, ropče, odakle si

iz plemena kojega si?“

Ja se zovem el Muhamed

iz plemena starih Azra

Što za ljubav život gube

I umiru kada ljube.“

3. **Voljelo se dvoje mladih – Žute dunje; The text of poet Aleksa Santic, the melody of songs’ composer is unknown.**

Voljelo se dvoje mladih.

Šest mjeseci i godinu.

Kad su htjeli da se uzmu,

da se uzmu, aman, aman,

dušmani im ne dadoše!

Razbolje se lijepa Fatma,

jedinica u majke,

zaželjela žute dunje,

žute dunje iz Stambola.

Ode dragi da donese,

žute dunje carigradske.

Al’ ga nema tri godine.

Tri godine, aman, aman!

Nit’ se javlja, niti dolazi!

Dođe dragi sa dunjama.

Nađe Fatmu na nosilima.

„Dvjesto dajem, spustite je,

tristo dajem, otkrijte je,

da još jednom vidim Fatmu,

moju Fatmu na nosilam!“

4. **Kad ja pođoh na Bendbašu**

Kad ja pođoh na Bendbašu, na Bendbašu na vodu,

ja povedoh bijelo janje, bijelo janje sa sobom.

Sve djevojke Bendbašanke na kapiji stajahu,

samo moja mila draga na demirli pendžeru.

Ja joj nazvah „Selam alejk, selam alejk, djevojče!“

Ona meni „Alejk, selam, dođ’ doveče, dilberče!“

Ja ne odoh istu večer, već ja odoh drugi dan,

drugog dana moja draga za drugog se udala!

5. **Ima l’ jada ko’ kad akšam pada**

Ima l’ jada ko’ kad akšam pada, kad mahale fenjere zapale.

Kad saz bije u pozne jacije, kad tanani dršću šadrvani.

Aman, jada kad akšam ovlada, u minute kad bulbuli šute,

Kad bol sanja kraj đulova granja, a dert guši i suze osuši.

Usne male kad šapću iz tame:„Slatko gondže, da l’ još misliš na me?“

Draga dragog doziva bez daha: „Aman, luče, mrijem od sevdaha!“

6. **Da sam sjajna mjesečina**

Da sam sjajna mjesečin, aman, samo jednu noć,

pa da mi je sa večera iznad Bosne proć’!

Kad se tihi šapat prospe, aman, po sokacima,

tad se nježni uzdisaji, dižu zvijezdama.

Sve bih momke zagrlila, aman, sjajnim zrakama,

samo jednog grlila bih bijelim rukama.

A još kad bih na njegovoj, aman, ruci zaspala,

pa makar se za života, ne probudila!

Notes

1. Gezeman (Gesemann) Gerhard: Prolegomena povodom gramofonskog snimanja bosanske narodne pesme. Iz: ‘’Prilozi proučavanju narodne poezije’’. Knj. IV, Sv. 1-2, Beograd 1937, 222-240. ↩
2. Orahovac Sait, Biserna ogrlica, Banjaluka 1990, 196-199. ↩
3. Kulenović Skender, Iz smaragda Une : Izabrana djela S. Kuleenovića. Knjiga VI. Eseji. Sarajevo 1983, 157-158. ↩
4. Maglajlić Munib, 101 sevdalinka. Mostar 1978, 157-158. ↩

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.